

слухання улюбленої казки, очікуваним спілкуванням з батьками, друзями, учителями, цікавим заняттям, грою тощо.

Таким чином представлена характеристика стану розробленості провідних видів сучасної естетотерапії мистецькими засобами створює підґрунтя щодо змістової алгоритмізації *навчання педагогів естетотерапії, яку ми представляємо у семиступеневому форматі*. А саме: 1) актуалізація педагогічного потенціалу окремого засобу естетотерапії в контексті традиційної педагогіки; 2) ознайомлення з психотерапевтичними техніками основних наукових шкіл; 3) відпрацювання визначених програмою курсу технік роботи з окремим мистецьким засобом естетотерапії; 4) формулювання провідних психолого-педагогічних ідей у кожній психотерапевтичній практиці; 5) моделювання основних шляхів реалізації психолого-педагогічного потенціалу засобу естетотерапії в поле педагогічного процесу; 6) визначення перспективних моделей педагогізації психотерапевтичних практик у індивідуальній професійній діяльності педагога; 7) участь педагогів в науково-практичних проектах-презентаціях.

До подальших напрямів дослідження естетотерапевтичної підготовки педагогів відносимо обґрунтування концепції естетотерапевтичної компетентності сучасної особистості та дидактичні засади створення структурно-функціональних моделей естетотерапії в полі профільної мистецької освіти.

Література

1. *Арнхейм Р.* Новые очерки по психологии искусства / Р. Арнхейм. - [Електр. ресурс]. – Режим доступу :<http://psy-creation.pp.net.ua/load/15-1-0-11>.
2. *Грэнлюнд Э.* Танцевальная терапия. Теория, методика, практика / Э. Грэнлюнд, Н. Ю. Оганесян. – СПб. : Речь, 2004. – 288 с.
3. *Дрешер Ю. Н.* Современная концепция подготовки специалиста-библиотерапевта / Ю. Н. Дрешер. – М.: Медицина, 2003. – 248 с.
4. *Зинкевич-Евстигнеева Т. Д.* Практикум по креативной терапии / Т. Д. Зинкевич-Евстигнеева, Т. М. Грабенко. – СПб. : Речь, 2001. – 400 с.
5. *Копытин А. И.* Тренинг по фототерапии / А. И. Копытин. – СПб. : Речь, 2003. – 96 с.
6. *Назарова Л. Д.* Фольклорная арт-терапия / Л. Д. Назарова. – СПб. : Речь, 2002. – 240 с.
7. *Петрушин В. И.* Музыкальная психотерапия : теория и практика / В. И. Петрушин. – М. : ВЛАДОС, 2000. – 176 с.
8. *Психотерапевтическая энциклопедия* / [общ. ред. Б. Д. Карвасарского]. – СПб. : Питер, 1999. – 752 с.
9. *Calhoun G.* Enhancing self-perceptation through bibliotherapy // Adolescence. – 1987. – Vol. 22, № 88. – P. 939 – 943.

УДК 378.015.311:316.723:[784]

Сулаєва Н. В.

РОЗВИТОК ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В НЕФОРМАЛЬНИХ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧИХ КОЛЕКТИВАХ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

В статье рассматриваются актуальные вопросы развития духовной культуры будущего учителя. Обосновывается целесообразность участия студентов высших педагогических учреждений в неформальных художественно-творческих коллективах, в которых создаются благоприятные условия для реализации эффективных путей и подходов к решению проблемы формирования высокодуховной личности.

Ключевые слова: *духовная культура, неформальное образование, художественно-творческие коллективы.*

У час швидкоплинних змін у суспільстві проблема духовності молодого покоління набуває все більшої значущості. Це обумовлено тим, що у дорослого співтовариства, яке знаходиться в постійному прагненні до досягнення певного матеріального рівня, не вистачає часу, а можливо й бажання, замислитися над справжніми вартостями людського буття. В результаті спостерігаємо за девальвацією духовних цінностей, деформаційними зрушеннями в сфері духовного світу, що призводить до зростання цинізму, егоїзму, грубості. Вихід із такого стану можливий лише за умови проведення цілеспрямованої роботи з формування особистості. На цьому наголошується в державній

національній програмі «Освіта» (Україна ХХІ століття), законах «Про освіту», «Про захист суспільної моралі», де підкреслюється, що основною метою розвитку системи виховання є духовне становлення особистості, формування її інтелектуального й культурного потенціалу як вищої цінності нації.

У наукових джерелах «духовний розвиток особистості» представлений як розвиток, спрямований на індивідуальний вияв у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб – ідеальної потреби пізнання та соціальної потреби жити й діяти для інших [3, с. 244]. Різні аспекти проблеми духовності розглядаються в працях зарубіжних мислителів (Р. Арон, І. Бентам, Ж. Боден, Ж. Боссює, М. Вебер, Д. Віко, Г. Гегель, К. Гельвецій, І. Гердер, П. Гольбах, І. Кант, Ж. Кондорсе, О. Конт, Г. Лейбніц, К. Маркс, Г. Морріс, Р. Сен-Симон, А. Сміт, Г. Спенсер, А. Тойнбі, Ф. Шеллінг і ін.).

Особлива увага проблемі феномена духовності особистості приділяється в дослідженнях сучасних вітчизняних науковців (А. Акімова, В. Андрущенко, В. Беха, А. Васильчука, І. Зязюна, Є. Ісаєва, В. Казначеева, В. Кременя, М. Моїсєєва, В. Слободчикова, Є. Спіріна, Т. Тюріної, В. Ульшина, Г. Шевченко, Г. Шипова, Т. Шубейкіної тощо).

Осмилення духовності впродовж усієї історії розвитку людства відбувалося на основі чотирьох основних тенденцій: космологічної (здатність особистості до спілкування з духовними істотами, які знаходяться у космосі), теологічної (моральнісна спрямованість людського буття до Бога), когнітивної (розвиток інтелекту як основи духовного життя людини) й аксіологічної (духовність пов'язується з творчою діяльністю особистості, її моральними цінностями). На сьогодні переважає підхід, що ґрунтується на синтезі аксіологічного та когнітивного напрямів духовного розвитку особистості, який виявляється у: визнанні людини найвищою соціальною цінністю та створення максимально сприятливих умов для її самовдосконалення; гуманізації й демократизації всіх ланок освітньої діяльності; ствердженні пріоритету загальнолюдських цінностей.

Урахування цих складових у процесі виховання молодого покоління нашої держави є важливим у вирішенні однієї з найгостріших проблем сучасності – втрати духовних орієнтацій. Особлива роль у цьому належить учителю, від рівня освіченості якого залежить майбутнє нашої держави. Сьогодні педагогічної підготовки майбутнього фахівця характеризується підвищенням вимог до кількості та якості засвоєних студентами знань. У процесі їх оцінювання застосовується цілий ряд критеріїв, зокрема, правильність, узагальненість, системність, конкретність, міцність, обсяг тощо. Для удосконалення процесу надання студентам основ наук викладачами активно розробляються навчально-методичні комплекси, які змістовно-процесуально регламентують процес вивчення певної дисципліни та визначають зміст навчальних досягнень студентів. Здобутки педагогічної освіти в цьому напрямі є надзвичайно важливими, оскільки знання складають основу фахової підготовки майбутнього вчителя.

Водночас, не менш вагома складова формування особистості студента вищого педагогічного закладу освіти – розвиток духовної культури – відкидається на другий план. У прагненні до трансляції великого обсягу знань поза увагою залишаються важливі досягнення педагогічної думки, зокрема, погляди Ш. Амонашвілі, П. Блонського, Г. Ващенко, А. Дистервега, В. Кан-Калика, Я. Коменського, А. Макаренка, Н. Нікандрова, Г. Сковороди, В. Сластьоніна, В. Сухомлинського, К. Ушинського, С. Шацького, П. Юркевича щодо значення духовного наставника, вчителя, особистість якого є безпосереднім взірцем для молоді. Проблема розвитку високодуховного педагога не втрачає актуальності й у працях видатних науковців сьогодні (К. Артемонова, Б. Вульф, І. Зязюн, Н. Корякіна, В. Кушнір, М. Лещенко, О. Рувінський, О. Рудницька, Г. Сагач, М. Тайчинов, Т. Ткачова, Л. Фрідман, Г. Шевченко, Н. Щуркова та ін.). У дослідженнях підкреслюється, що духовна культура є винятково важливою складовою професійної діяльності вчителя. Вона визначається як інтегративна якість педагога, в якій органічно поєднані високий рівень його професійної компетентності й духовного світу, світогляду, морально-естетичних ідеалів, ціннісно-сміслових настанов [8, с. 7].

Одним із шляхів оптимального вирішення проблеми підготовки студента педагогічного університету з необхідним рівнем знань та високою ступінню розвитку духовної культури є поєднання формальної освіти (без якої не можливе формування вчителя як фахівця в певній галузі) з неформальною мистецькою освітою (яка «вводить» студента в культуру шляхом її засвоєння й творіння, що уможливорює формування духовної культури особистості).

Неформальна мистецька освіта є добровільною, здійснюється поза рамками формальної освіти, відбувається в неформальних художньо-творчих колективах і не супроводжується видачею документа. Саме на основі мистецької діяльності у народних чи академічних хорах, хореографічних ансамблях, театральних, образотворчих, літературних гуртках майбутні вчителі збагачують

формальну освіту неформальною мистецькою, що уможливило введення студента в світ культурної реальності, яка є «онтологічним контекстом формування та розвитку духовності особистості» [3, с. 244].

Культурна реальність у неформальних художньо-творчих колективах є відображенням важливого напрямку життєдіяльності людини – величного вияву людської творчості в музиці, літературі, образотворчому, хореографічному, драматичному мистецтві тощо. Активне пізнання та творення культурної дійсності допомагає учасникам колективів осмислити культуру як умову своїх життєвих орієнтирів та є передумовою здатності до творення себе як педагога з високим рівнем розвитку духовної культури.

Керівники вищого педагогічного навчального закладу, усвідомлюючи важливість становлення духовності студента, мають сприяти створенню нових чи підтримці вже існуючих в університеті художньо-творчих колективів. Необхідність їх існування обумовлена тим, що: розвиток духовності не може розглядатися як пасивний процес, оскільки важливим постає власне творчий початок самої індивідуальності; смислова сфера особистості безпосередньо включена в розвиток духовності; важливе значення має психофізіологія мотивації, потребнісно-мотиваційна основа розвитку духовної культури; могутньої сили набуває саморозвиток, самоспрямувальна сила творчого потенціалу особистості [8, с. 7].

Такі методологічні засади мають стимулювати організацію творчої діяльності, оскільки підготовка студентів, залучених до неформальних художньо-творчих колективів, значно виграє у порівнянні з тими, хто зупинився на здобутті лише формальної освіти. Адже мистецька, творча діяльність розширює спектр шляхів розвитку духовної культури особистості, серед яких: гуманізація, одухотворення предметної підготовки вчителя; культивування навичок саморозвитку, самовдосконалення, самотворення, самооцінка; стимулювання й організація творчої діяльності; залучення педагогів до взаємодії в групах тощо.

Зокрема, гуманізація розвитку духовної культури майбутнього вчителя спрямована на розвиток гуманістичного мислення, формування поваги до кожної особистості, виховання взаємоповаги та взаємодовіри, встановлення довірчих стосунків у колективі тощо. У тісному поєднанні з гуманістичним виступає гуманітарне мислення, яке є безмежним пізнанням світу і його оцінкою, долученням людства до процесу мислення та споконвічним діалогом і полілогом образів, культур, логік, свідомостей [2, с. 13]. Саме воно допомагає людині транслювати багатовіковий досвід людства.

Неформальні художньо-творчі колективи в педагогічному університеті дають можливість студентам не лише отримати неформальну мистецьку освіту, але й краще пізнати свої можливості, прилучитися до культурних надбань, а також стати активними учасниками творчого процесу в колі однодумців. Тож мистецька діяльність у неформальних художньо-творчих колективах має, на нашу думку, всі можливості для реалізації шляхів розвитку духовності особистості починаючи від гуманізації до творчої діяльності та взаємодії в групах.

Реалізація шляхів формування духовності не можлива без створення у вищому педагогічному навчальному закладі відповідних умов для розвитку духовної культури студентів. Однією з них є максимальне наближення до прекрасного. Саме в ході мистецької діяльності учасники неформальних художньо-творчих колективів не просто знаходяться поряд з прекрасним, але й виконують місію його збереження, культивування та передачі.

Разом з тим, організатори неформальної мистецької освіти створюють основу для забезпечення ще однієї умови розвитку духовності студентів – організацію середовища для прояву творчих здібностей шляхом залучення до різних видів нерегламентованої діяльності, якими в даному випадку є художня творчість та спілкування в мистецьких колективах.

Своєрідною умовою становлення високодуховного вчителя є розширення кола духовного спілкування майбутнього педагога, що забезпечує залучення до знань, які усвідомлюються через почуття. Так, саме неформальна мистецька освіта, яка надається студентам в неформальних художньо-творчих колективах, допомагає засвоїти значний обсяг знань про певні види мистецтва та про специфіку художньої діяльності, сформувати в учасників уміння й навички відтворювати вокальні, інструментальні, хореографічні, літературні твори, створювати зразки декоративно-ужиткового мистецтва тощо. Це дає можливість підсилити сприймання наданої інформації та засвоїти її на основі почуттів естетичної насолоди, гордості за виконану роботу, усвідомлення своєї значущості тощо.

Диференційований підхід до вибору студентами мистецького колективу забезпечує наявність ще однієї умови – реалізації принципу персоналізації духовного розвитку. Обумовлено це тим, що важливим елементом залучення студентської молоді до неформальних мистецьких колективів є

добровільність. Тобто, кожному дається право самостійного визначення напряму мистецької діяльності за власними вподобаннями, нахилами, здібностями, бажаннями.

Серед умов, які є важливими для становлення духовності майбутнього педагога, є така як задоволення потреби кожної особистості в соціальному визнанні. Закономірно, що для учасників неформальних художньо-творчих колективів ця умова реалізується повною мірою, оскільки мистецька діяльність передбачає концертну чи виставкову реалізацію, в ході якої слухачі, глядачі, відвідувачі мають змогу оцінити досягнення студентів, висловити свої враження відгуками, аплодисментами, систематичною зацікавленістю їхньою діяльністю тощо. Це сприяє не тільки усвідомленню майбутнім учителем себе як творчої особистості, але й дає йому можливість визначити цінність власної діяльності та переконатися в значимості мистецтва в житті людини.

Забезпечення у вищому педагогічному закладі вищезгаданих умов сприяє формуванню в майбутніх фахівців основних компонентів духовної культури: когнітивного (у ході активного й діяльного засвоєння різних видів мистецтв у майбутнього педагога створюється підґрунтя для використання набутих знань і вмінь в професійних ситуаціях, що сприяє формуванню цілісного уявлення про духовну культуру вчителя як професійну якість); мотиваційно-ціннісного (на основі почуття насолоди від творів мистецтва чи творчої діяльності в неформальних художньо-творчих колективах у студента відбувається узагальнення життєвого досвіду та співвіднесення його з системою цінностей, які історично склалися в державі та сьогоденному молодіжному середовищі. Це дозволяє вибудувати важливу для майбутньої педагогічної діяльності систему професійних і духовних цінностей та орієнтацій); поведінкового (систематична добровільна мистецька діяльність, авторитет керівника, пунктуальність та злагожденість у роботі, взаєморозуміння, спільна мета тощо сприяють формуванню в майбутнього педагога необхідної умови моральної та загальної культури людини – культури поведінки).

У процесі роботи над розвитком духовної культури студентів особливо значущими є культурологічний, синергетичний, особистісно-діяльнісний, аксіологічний та насамкінець акмеологічний підходи.

Культурологічний підхід у підвищенні рівня духовності особистості майбутнього педагога співзвучний із загально-педагогічним культурологічним підходом в освіті, який полягає в розгляді її крізь призму поняття культури, тобто розуміння освіти як культурного процесу, що здійснюється в культуровідповідному освітньому середовищі, всі компоненти якого сповнені людськими смислами й служать людині, яка вільно проявляє свою індивідуальність, здатна до культурного саморозвитку й самовизначення у світі культурних цінностей» [5, с. 117].

У «світі духовної культури», де «створюються ті цінності та ідеї, крізь призму яких люди сприймають та розуміють навколишню дійсність, спрямовують свою життєдіяльність» [6, с. 110] на одному щаблі з наукою, філософією, релігією правом, державністю, технікою тощо знаходиться мистецтво. Воно володіє значним арсеналом специфічних засобів, які відсутні в інших формах людської свідомості. Важливі складові мистецького твору, будучи органічно вплетеними в тканину художніх образів, непомітно впливають на розум, почуття й волю людини, що складає підґрунтя для духовного росту особистості. Звичайно, виконання учасниками колективів художніх творів не може дати миттєвого результату, адже накопичення ними духовного потенціалу відбувається поступово. Та згодом вплив мистецтва виявиться в духовному розвитку студента, що відіб'ється на результативності його педагогічної підготовки. Тому прилучення майбутніх педагогів до мистецтва незаперечно дозволить вплинути на розвиток духовної культури кожного студента.

Дослідження природи духовності людини на сьогодні оновлюється на основі ідей і методів постнекласичної науки синергетики, в якій увага зосереджується на вивченні взаємодії в системах різної природи [3, с. 812]. Особливою надскладною системою, що постійно розвивається й еволюціонує, є людина, використання синергетичного підходу до вивчення якої розкриває нові можливості для розуміння її духовності.

Синергетичний підхід до розвитку духовної культури майбутнього педагога в неформальних художньо-творчих колективах дозволяє відійти від однолінійності й штампів та визнати його як відкриту та самоцінну систему; допустити й головне зрозуміти можливість флуктуації (відхилення) його художнього мислення й разом з тим духовного розвитку; знайти суперечності процесу розвитку духовної культури, оскільки самоорганізація можлива при неоднорідності системи; стимулювати самовибудовування духовної культури особистості студента тощо.

При використанні вищезазначених можливостей синергетичного підходу, розвиток духовності студента відбуватиметься в середині відкритої, самоцінної системи особистості й ґрунтуватиметься на відповідних флуктуаціях, суперечностях, дисипаціях, темпомірах, що дасть можливість йому вирізнитися такими особливостями як: відкритістю власної системи до обміну

інформацією; діалогічністю власної системи, яка спроможна звертатися до внутрішнього світу іншої людини та бачити свій світ очима іншої людини; задоволеністю власною діяльністю, що якісно впливає на удосконалення духовної культури; свободою у виборі поглядів, думок, переконань тощо.

Отже, синергетичний підхід у формуванні духовної культури особистості ґрунтується на нелінійності розвитку людини як складної системи, що передбачає створення ситуацій вільного вибору стратегій духовного розвитку, варіативність, принципіву незавершеність тощо.

На усвідомленні людини як системи базується й особистісно-діяльнісний підхід у формуванні духовності майбутнього вчителя. Науковці (А. Алексєєв, І. Бєх, Є. Бондарєвська, В. Давидов, С. Кульнєвич, В. Лозова, А. Мудрик, В. Серіков, В. Сластьонін, В. Слободчиков та ін.) розглядають його як синтез напрямів педагогічної діяльності навколо її головної мети – особистості. Саме особистість знаходиться в центрі уваги діяльності керівників неформальних художньо-творчих колективів. Передача знань про мистецтво, способи його творення та відтворення відбувається з урахуванням того, що студент є продуктом соціально-культурного розвитку, носієм культури та її унікальності. Це відбувається з опорою на природний процес саморозвитку здібностей, самовизначення, самореалізації, самоутвердження.

Неформальність мистецької освіти в таких колективах дає повну інтелектуальну та моральну свободу, що забезпечується непримусовим відвідуванням та особистим вибором напрямів мистецької діяльності. Самостійність в отриманні неформальної мистецької освіти спонукає особистість до активного пізнання, продуктивної творчості, натхненної праці, щирого спілкування та власного духовного розвитку.

Отже, в процесі участі в неформальних художньо-творчих колективах студент педагогічного університету стає не пасивним користувачем і споживачем культурних надбань людства, а особистістю, яка розвивається на основі власної мистецької, творчої діяльності. Таке включення майбутнього вчителя в конкретні творчо-пізнавальні умови актуалізує внутрішні особистісні потенції студента, його духовну сутність.

Особливе значення у формуванні духовної культури студента педагогічного навчального закладу посідає аксіологічний підхід, який органічно притаманний гуманістичній педагогіці, оскільки вона розглядає людину як найвищу цінність. Він характеризується визначенням та вибудовуванням ієрархії цінностей особистості, що лежить в основі її ціннісних орієнтацій, які відіграють активну роль у визначенні спрямованості діяльності людини.

Зважаючи на те, що система ціннісних орієнтацій не є стабільною та незмінною, можна стверджувати, що планомірна, систематична робота з майбутнім учителем упродовж п'яти років навчання може вплинути на їх становлення у відповідності до цінностей, що функціонують у суспільній свідомості. Слід зауважити, що ціннісні орієнтації людини є не просто наслідком впливу соціокультурного середовища на неї, а перш за все, виступають однією з форм самоусвідомлення, самовираження її моральних, естетичних та інтелектуальних особливостей.

Спрямування неформальної мистецької освіти на розвиток духовної культури особистості передбачає стимулювання свідомої діяльності майбутнього вчителя на вироблення й вдосконалення в себе таких ціннісних орієнтацій, які б відповідали нормам педагогічної етики. Це, зокрема, такі як: любов до дітей, повага до особистості та її прав, толерантне ставлення до думок інших, доброзичливість, чесність, порядність, віра в краще, високий рівень зовнішньої та внутрішньої культури тощо.

Удосконалення підготовки високодуховного вчителя потребує звернення до такої міждисциплінарної галузі знань у системі наук про людину як акмеологія. Ця інтегральна наука досліджує «закономірності самореалізації зрілої особистості в процесі творчої діяльності на шляху до вищих досягнень (вершин); фактори, що визначають кількісні та якісні характеристики «акме» особистості професіонала; закономірності навчання вершинам життєвої й професійної діяльності; закономірності самостверджувальної, самокорекційної та саморефлексувальної діяльності особистості під впливом нових традицій, що пов'язані з об'єктивними (розвиток професії в суспільстві, культурі, науці), так і суб'єктивними (інтереси, потреби та установки особистості) факторами; самоосвіту, саморегуляцію і самоконтроль особистості» [3, с. 19].

Теоретичні засади акмеології висвітлені в працях Б. Ананьєва, О. Анісімова, О. Бодалева, А. Деркача, В. Зазикіна, Н. Кузьміної, Г. Михайлова, С. Рубінштейна, Г. Семенова. Базовим узагальнювальним поняттям даної науки, таким що акумулює принципи, методи, прийоми, засоби організації діяльності, є акмеологічний підхід. У духовному розвитку особистості майбутнього педагога він характеризується прогностичністю, оскільки передбачає прогнозування якісного результату в підготовці вчителя, визначення акмавершин у майбутній професійній діяльності та вибір шляхів для їх досягнення. Одним із таких шляхів є створення «акмеологічного середовища» –

«середовища комфортного викладання й навчання, що стимулює прагнення до самореалізації, до творчості, до успіху й рефлексії» [1, с. 13].

Важливою складовою такого середовища є неформальні художньо-творчі колективи в педагогічному вищому навчальному закладі. Виходячи з того, що акмеологічний підхід у становленні високодуховного фахівця є індивідуально спрямованим і використовується для особистісно-професійного розвитку конкретної особи, мистецька діяльність у таких колективах є надзвичайно актуальною. Участь студента в одному з них сприяє його духовному розвитку на основі акмеологічних ідей, які спрямовані на формування майбутнього фахівця, здатного до: саморозвитку й самовдосконалення; творчої самореалізації; позитивного мислення; толерантного ставлення до інших; адекватної самооцінки; мотивації творчої та професійної діяльності тощо.

Таким чином, наявність неформальних художньо-творчих колективів у вищому навчальному педагогічному закладі освіти створює умови для використання культурологічного, синергетичного, особистісно-діяльнісного, аксіологічного та акмеологічного підходів, реалізації ефективних шляхів та забезпечення відповідних умов для розвитку духовності майбутнього вчителя.

Література

1. **Вакуленко В. М.** Акмеологічний підхід у теорії й практиці вищої педагогічної освіти України, Білорусі, Росії : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / В. М. Вакуленко. – Луганськ, 2008. – 40 с.
2. **Доманский В. А.** Литература и культура: Культурологический подход к изучению словесности в школе. Учебное пособие. - М.: Флинта: Наука, 2002. - 368с.
3. **Енциклопедія освіти** / Академія пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. **Князева Е. Н.** Синергетический вызов культуре // Синергетическая парадигма: многообразие поисков и подходов. – М. : Прогресс-традиция, 2000. – С. 243-261.
5. **Личностно ориентированное обучение**: хрестоматія: для студентов гуманитарных факультетов высших учебных заведений / Сост. Е. О. Иванова, И. М. Осмоловская. – М.: СГУ, 2005. – 263 с.
6. **Рудницька О. П.** Культуровідповідність мистецької освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / за ред. І.А. Зязюна / . – Київ : Видавництво «Віпол», 2000. – С. 108-133. (636 с.)
7. **Семиченко В. А.** Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / за ред. І.А. Зязюна / . – Київ : Видавництво «Віпол», 2000. – С. 176-203.
8. **Ткачова Т. М.** Развитие духовной культуры личности учителя в системе методичной работы закладів освіти міста : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец.13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Т. М. Ткачова. – Луганськ, 2004. – 20 с.

УДК 147:78:781.65

Павленко О. М.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ВМІНЬ ДЖАЗОВОЇ ІМПРОВІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ

В статье рассматриваются педагогические условия формирования умений джазовой импровизации будущего учителя музыки в процессе инструментально-исполнительской подготовки.

Ключевые слова: *компетентный подход, творческая личность, активизация творческой деятельности, стимулирование творческой активности, сотворчество, взаимодействие, джазовая импровизация, умения джазовой импровизации.*

У сучасному вітчизняному освітньому просторі трансформація процесів спрямовується на формування нової генерації педагогічних кадрів здатних реалізувати свій потенціал в умовах ринку праці. Нагальною потребою залишається підготовка висококваліфікованих та конкурентноспроможних фахівців у галузі мистецької освіти. Зростання сучасних вимог до професійної підготовки майбутнього вчителя музики зумовлює необхідність розвитку його творчої особистості. Залучення майбутнього фахівця музично-педагогічної сфери до продуктивно-творчих видів діяльності, а саме джазової імпровізації, забезпечить максимальну реалізацію власних творчих можливостей та формування творчого потенціалу. Тому необхідним чинником є цілеспрямоване